

MERHUM PROF. M. TAYYİB OKIÇ'IN ESERLERİ ÜZERİNE

Ass. Süleyman TULUCU

1965-66 yıllarında, Konya Yüksek İslâm Enstitüsü öğrencisi iken Hadis ve Tefsir derslerimize giren merhum hocamız vefat edeli 5 sene oluyor. Onun hayatı ve çalışmaları hakkında, özellikle vefatını müteakip, epey yazı çıkmış ve ayrıca, A. Ü. İslâmî İlimler Fakültesi bir armağan (*Prof. M. Tayyib Okıç Armağanı*, Ankara 1978, LI + 315 s.) neşretmiş bulunmaktadır. Bu bakımdan, onun hayatı ve çalışmalarına tekrar dönmek istemiyoruz Şu kadar var ki, İsmail Baliç'in yazısından, onun değerini ve meziyetlerini ifade eden şu satırları yazımıza dercetmeden geçemeyeceğiz:

"9 Mart 1977 günü Tayyib Okıç'ın vefatıyla Türkiye, en iyi İslam bilginlerinden, balkanolog ve arabistlerinden birini kaybetmiştir. Okıç, Türkiye sınırları dışında da büyük bir bilgin olup, kişiliğinde geleneksel İslam bilimi ile metodik Batı bilimini çok başarılı bir şekilde birleştirmişti. İlim mevzuundaki yardım severliği, kendisine dünyadaki birçok âlimlerin sevgi ve arkadaşlığını kazandırmıştır. Okıç, İslam ananevi bilimine geniş ölçüde hizmet göstererek modern Türkiye için Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesinde büyük rol oynamıştır. Bilhassa ilm-i hadiste öncülük yapmıştır. Çok sayıda genç bilgin, Türk halkının sözü geçen aydınları bu büyük âlimin öğrencileridir. Okıç, son olarak Erzurum'da Atatürk Üniversitesindeki İslâmî İlimler Fakültesinde ders veriyordu. Merhum, Osmanlı kültürünün son yetkin temsilcilerinden olup bu kültürü çok modern bir anlayış ve ilim yönünden etkileyici bir şekilde sunardı" (1).

Bu makalenin kaleme alınış gayesi, onun gözden kaçan bazı eserlerini ve yazılarını tesbit etmektir. Onun vefatından sonra, hayatı ve eserleri üzerine iki kıymetli makale yayımlanmış bulunmaktadır. Bunlardan biri, güzide öğrencilerinden sayın Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu tarafından kaleme alınmıştır: *Prof. M. Muhammed Tayyib Okıç'ın İlmî Çalışmaları ve Eserleri*, Prof.M. Tayyib Okıç Armağanı, Ankara 1978, s. XIII-XXVIII. Diğeri ise İsmail Baliç (Viyana) tarafından yazılmıştır: *M. Tayyib Okıç (1902-1977)*, İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi (İstanbul

(1) İsmail Baliç, *M. Tayyib Okıç (1902-1977)*, İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi (İstanbul 1978), VII/I-2, 330-331.

1978), VII/1-2, 330-336. Sayın Cerrahoğlu'nun, onun eserlerinin hemen hemen tamamını mevzuu bahis edinmesine mukabil, İsmail Baliç, onların en ehemmiyetli olanlarını ele almıştır.

Bu yazımız sayın İsmail Baliç'in mezkûr yazısından (2) önce yazıldığından -bazı tesbitlerimiz onun yazısında bulunsa bile- aynen muhafaza edilmiş ve sayın Cerrahoğlu'nun yazısını tamamlama gayesi güdülmüştür.

A- KİTAPLARI (Tefsir hâlinde):

- 1- *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Ders Notları*, Ankara 1965 (II+193 s.).
- 2- *Yüksek İslâm Enstitüsü Tefsir Notları*, Konya 1966 (I+111 s.).

B- MAKALELERİ:

- 1- Şark'ın Garp üzerindeki Edebi Tesiri "Şkolski Almanah", 1923.
- 2- *Aşura*, Üsküp, Etnografya Mecmuası, 1940.
- 3- *el-Muslimüne fi'l-Balkan 'ala 'Ahdi'l-'Osmâniyyin'* "el-Muslimûn" Mecmuası, Beyrut 1957, s. 80-82.
- 4- *Kur'an-ı Kerim'in Üslûb Mükemmeliyyeti*, "Yeni Ümit" Dergisi (Konya 1965), yıl I, sayı 1 (Nisan 1965), s. 2.
- 5- *Balkanlarda Bogomilizm Hareketi ve Bunun Bir Araştırmacısı: Aleksandar Vasiljevic - Solovjev*, İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi (İstanbul 1973), V/1-4, 205-222.
- 6- *Belgrad'daki Bayraklı Camii*, Vakıflar Dergisi (Ankara 1973), X, 385-401.
- 7- *Merhum Abdullah Mahir İz Bey*, Tohum Mecmuası (Mart 1975), Yıl 8, sayı 86, s. 5-7.
- 8- *Saraybosna'daki Gâzi Hüsrev Beğ Camii*, Diyanet Gazetesi, c. 7, sayı 151 (15 Ekim 1966), s. 6.
- 9- *Ehl-i Kitab* (3), Diyanet Dergisi, c. 15, sayı 5-6 (Eylül-Ekim-Kasım-Aralık 1976), s. 360-379.

(2) Bu yazıda, 10. nr. daki TA kısaltması *İA*, ve 19. nr. da zikredilen *Vakıflar Dergisi*'nin tarihi 1964 değil, 1973 olacaktır.

(3) Bu başlık, sonraki sayıda "İslâmiyetin Ehl-i Kitab Üzerindeki Dinî Tesirine Dair Birkaç Misâl" diye düzeltilmiştir.

C- KİTAP TANITMALARI:

- 1- Dr. Eugen Sladoviç, *Zenidbeno Pravo* (Aile hukukuna dair), Gayret Mecmuası (1925), IX/16, s. 256.
- 2- Dr. Zeki Ali'nin "*Risâletu't-Tıbbi'l-Arabi*" adlı eserinin tanıtması, "İslamski Svijet" Gazetesi, 25 Mart 1934, s. 10-11.
- 3- Saravak Prensesi Hayru'n-Nisâ Dayang Muda'nın bir konferansı, "İslamski Svijet" Gazetesi, 20 Nisan 1934, s. 4.
- 4- René Pelletier, *Sarajevo et sa Région*, Gayret Mecmuası, Eylül 1934, yıl XV, s. 230-231.
- 5- Cenevre'de toplanan Avrupa müslümanları kongresi hakkındaki broşürlerin muhtevası, "İslamski Svijet" Gazetesi, 19 Mayıs 1939, s. 1-2.
- 6- *Tasavvuf Hakkında Mühim Bir Eser* (Mahir İz, Tasavvuf), İslâm Medeniyeti Mecmuası (Ağustos 1969), yıl 2, sayı 22, s. 43-45 (Aynı yazı için ayrıca bk. "Bizim Anadolu" Gazetesi, 1969, yıl 1, sayı 207-209, s. 2).
- 7- Osman Öztürk, *Osmanlı Hukuk Tarihinde Mecelle*, İstanbul 1973, İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi (1975), VI/1-2, 179-183.
- 8- *Analı Gazi Husrev Begove Biblioteke*, Sarajevo 1973, İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi (1975), VI/1-2, 184-197.

D- TERCÜMELERİ:

- 1- Dr. Velyko Narançıç, *Fizik Kültürü ve Yaşlanma, Yüz Yıl Yaşama*, Diyanet Dergisi, c. 9, sayı 96-97 (Mayıs-Haziran 1970), s. 148-150.

E- TÜRK ANSİKLOPEDİSİNDEKİ YAZILARI:

- 1- *Hadis*, c. XVIII (1970), s. 298-300.
- 2- *Hakim et-Tirmizî*, c. XVIII (1970), s. 328.
- 3- *Halime es-Sa'diyye*, c. XVIII (1970), s. 391.
- 4- *Hallâl el-Hemdânî*, c. XVIII (1970), s. 416.
- 5- *Hallâl es-Sa'dî*, c. XVIII (1970), s. 416.

F- ÖNSÖZLERİ VE ALBÜMLERDE ÇIKAN YAZILARI:

- 1- *Sevgili Öğrencilerim* (A. Ü. İlahiyat Fakültesi, 1964/1965 son sınıf albümü, s. 17).
- 2- *Sizi Uğurlarken - Sevgili Öğrencilerim* (A. Ü. İlahiyat Fakültesi, Kürsü 1967, s. 31).

- 3- *Aziz Talebem* (Konya Yüksek İslâm Enstitüsü 1967/1968 Mezunları, "Hatırat" 1968, Ankara 1968, s. 11).
- 4- *Önsöz* (Ümid 1968/1969, Konya Yüksek İslâm Enstitüsü 1969 Mezunları Albümü, s. 5-6).
- 5- *Önsöz* (A. Ü. İlahiyat Fakültesi, Kürsü 1969 Mezunları Albümü).
- 6- *Fakültemizin Yirminci Kuruluş Yıldönümü Vesilesiyle* (A. Ü. İlahiyat Fakültesi, Kürsü, 1969).
- 7- *Önsöz* (Süleyman Ateş, İslâma İtirazlar ve Kur'an-ı Kerim'den Cevaplar, 2. baskı, Ankara 1971, s. XI-XII).
- 8- *Takriz* (İsmail Karaçam, Kur'an-ı Kerim'in Nüzûlü ve Kırâati, İstanbul 1974, s. 3-6).
- 9- *Bir Önsöz* (M. Said Çekmegil, Sünnet-i Seniyye (Yüce Yol), Malatya 1974, s. 5-6).

G- ONDAN BAHSEDEN ESERLER VE VEFATI DOLAYISIYLA NEŞRE-DİLEN YAZILAR:

- 1- *Prof. Muhammed Tayyib Okıç'ın Hayatı ve Eserleri*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 1969 Yılı Mezunları Albümünden ayrı basım, Ankara 1969.
- 2- Veli Ertan - Dr. Hasan Küçük, *Cumhuriyet Devrinde Din Eğitimi, Din Mûesseseleri ve Din Âlimleri*, İstanbul 1976, s. 120-129.
- 3- Süleyman Ateş, *Prof. M. Tayyib Okıç*, Diyanet Gazetesi, c. 7, sayı 162 (1 Nisan 1977), s. 1, 14.
- 4- Ramazan Ayvalılı, *Büyük Din Âlimi Hocamız Prof. M. Tayyib Okıç*, aynı yer, s. 8-9, 15.
- 5- Mustafa Ateş, *İlim Âleminin Büyük Kaybı Rahmetli Prof. Muhammed Tayyib Okıç*, aynı gazete, c. 7, sayı 164 (1 Mayıs 1977), s. 8-9, 15.
- 6- Abdullah Aydemir, *Prof. Okıç Vefat Etti*, Nesil Dergisi, c. I, sayı 8 (1 Mayıs 1977), s. 44-46.
- 7- Mustafa Ateş, *İlim Âleminin Büyük Kaybı Prof. M. Tayyib Okıç*, aynı yer, s. 47-50.
- 8- Mücteba Uğur, *Prof. Muhammed Tayyib Okıç'ın Vefatına Tarih*, aynı dergi, c. I, sayı 9 (1 Haziran 1977), s. 32.
- 9- Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu, *Eşsiz İnsan, Kıymetli Hoca Prof. M. Tayyib Okıç'i Kaybettik*, A. Ü. İslâmi İlimler Fakültesi Dergisi (1977), II, 1-5.

10- İsmail Baliç, *M. Tayyib Okıç* (1902-1977), İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi (1978), VII/1-2, 330-336.

11- *Prof. M. Tayyib Okıç Armağanı*, Ankara 1978.

Bu Armağan'da yer alan onunla ilgili yazılar:

- a) T. Güllap, *Prof. M. Tayyib Okıç İçin*, s. VI..
- b) İ. Cerrahoğlu, *Prof. M. Tayyib Okıç*, s. IX-XI.
- c) İ. Cerrahoğlu, *Prof. Muhammed Tayyib Okıç'in İlmî Çalışmaları ve Eserleri*, s. XIII-XXVIII.
- ç) Müeteba Uğur, *Vefatına Tarih*, s. XXIX.
- d) A. N. Tarlan, *Değerli Âlim ve Büyük İnsan Tayyib Okıç*, s. XXXI-XXXVI.
- e) M. T. Gökbilgin, *Prof. M. Tayyib Okıç ve Bosna-Hersek Tarihi. Bosna Eyaleti*, s. XXXVII-XLVII.
- f) O. Cilâcı, *Tayyib Hoca'dan Hâtıralar*, s. XLIX-LI.
- g) S. Ateş, *Saraybosna ve Gazi Husrev Bey Kütüphanesi* s. 1-8.